

REVISTA „STELUȚA“, UNA DINTRE PUBLICAȚIILE DÎMBOVIȚENE

GLORIA-GABRIELA RADU

Destinul lui I. C. Vissarion a fost acela al unui om interesant și original, nu de rare ori plin de ciudățenii.

Născut în Costeștii Dîmboviței — moșie aparținînd, ca și altele învecinate, unor boieri Costești — scriitorul a crescut într-o familie numeroasă, care a cunoscut sărăcia și asprile vieții. Abia mult mai târziu, cînd scriitorul își va fi întemeiat propria familie, tatăl său va obține o slujbă mai bine plătită.

Admirabilă, la Vissarion, este pasiunea, încă din copilărie, pentru învățătură, pentru cultură. „Nici un copil în țara românească n-a dorit și n-a umblat să-nvețe carte ca mine. Eu am bătut pragul oamenilor mari, ca să mă bage-n școli“¹, scria el, prin 1916, referindu-se la demer-surile făcute la personalitățile culturale ale vremii (Delavrancea, Caragiale, Vlahuță), din păcate rămase fără rezultat pozitiv. Mai târziu, cu poznașă, dar falsă modestie, va afirma despre sine că „n-am învățat decît la Balta Mantii și în universitatea din casa și grădina mea“, și, tot atunci, se va considera „un scriitor-țăran, cum e Maxim Gorki în Rusia“.

Debutul literar al lui Vissarion se înscrie în anul 1899 (avea doar 16 ani), cînd publică prima lui carte „Draci și strigoi“, o suită de „legende“, cum singur o subintitulează. Din această perioadă datează apropierea lui de socialiști și participarea la reuniunile cercului socialist „România muncitoare“, legături ce se vor strînge mai mult între 1907—1909 și ale căror influențe se vor resimți de-alungul întregii sale opere literare. De ziarul socialist „România muncitoare“ se leagă, de fapt, începuturile nuvelisticii sale. În biblioteca acestei publicații îi apare, în 1912, primul volum original, nuvela „Fără pâine“ și, în același an, nuvela „Mîrlanii“, nuvele în care se întrevede înrîurirea pe care au avut-o asupra lui Vissarion legăturile cu socialiștii.

Începe o epocă fecundă în creația lui Vissarion, în care apar volumele de nuvele „Nevestele lui moș Dorogan“ (1913), „Privighetoarea neagră“ (1916), piesa de teatru „Lupii“ și încercarea de roman „Răscu-lații“. Cu aceste lucrări, Vissarion se înscrie în prima generație de scrii-

¹ Vissarion, I. C., *Scrieri alese*, cu o prefață de Mihai Gafița, E.S.P.L.A., 1959.

tori care au formulat o critică severă cu ocazia descrierii marilor răscoale din 1907. Cu atât mai valoroasă este această critică, cu cât este făcută de pe poziții apropiate de cele ale mișcării muncitorești, Vissarion însuși fiind un participant activ la răscoale (ca țăran, nu ca scriitor) și trăind momente dramatice în timpul detenției sale în penitenciarul din Tirgoviște.

Opera lui Vissarion poate fi încadrată în curentul realist-critic și în cel răspîndit de presa socialistă și muncitorească din epocă, care puneau în centrul lucrărilor lor descrierea lumii necăjite de la orașe și sate, surprinsă în scene cotidiene de un tragism emoționant. Paralel cu drama fundamentală a satului, cauzată de exploatare și de inegalitatea regimului, Vissarion a sondat și sufletele oamenilor simpli, pentru a analiza necazurile și durerile lor, cu o gingășie care dezvăluie receptivitatea scriitorului.

Spirit inventiv și în permanentă febră creatoare, Vissarion a fost și un apreciat colaborator la publicațiile vremii, cu deosebire apărînd în coloanele presei socialiste și muncitorești. Despre colaborările în paginile „României muncitoare”, scriitorul Ion Pas arăta că : „România muncitoare” a publicat în foileton „cîteva zguduitoare tablouri care înfățișau episoade din răscoala de la 1907 scrise de Visarion, scriitorul-țăran, originar din Costești, fostul județ Dimbovița, care luase parte la răscoală și fusese arestat, la un moment dat fiind amenințat chiar cu împușcarea. Venea la București cu traista plină de manuscrise înfățișînd viața de obidă a țăranilor”².

Scriitorul a redactat o publicație permanentă, „Steluța”, avînd ca subtitlu „revistă literară, științifică și sociologică”, care, deși a avut o existență scurtă (1 mai 1932 — martie-aprilie 1933), a constituit un moment remarcabil în dezvoltarea presei românești în perioada de dinaintea celui de al doilea război mondial.

Cu atât mai meritorie este activitatea de redactor a lui Vissarion, cu cât scriitorul întîmpina serioase dificultăți și lipsuri materiale în editarea revistei, fiind obligat să solicite sprijinul cititorilor pentru ca publicația să poată apărea lunar, așa cum își propusese directorul ei.

Se întîlnesc, aproape în fiecare număr al revistei, astfel de apeluri : „Cine a cetit numerele din Steluța, să ne facă abonați și să ne trimeată listă de ei”³ ; „Steluța nu e sprijinită de nici un partid politic și de nici un om politic. Bunii români s'o sprijine”⁴ ; „Cine a cetit Steluța să stăruie de prieteni să se aboneze”⁵.

Dacă numărul inaugural al revistei este scris în întregime de Vissarion, celelalte beneficiază de colaborarea literară a unor nume prestigioase ca : scriitorul Gala Galaction, poetul Al. T. Stamatiad, sau a altora, mai puțin reținuți de istoria literară : C. I. Sorescu-Poroinca, Nicu Nedelcu (poetul-adolescent în care Vissarion își punea mari speranțe), Vasile Militaru, Gh. Tudor-Covăsînți și alții, care și-au pus modestele condeie în slujba alinării suferințelor celor sărmani și nedreptațiți.

² Pas, Ion, *Cartea despre vremuri multe*, E.P.L., 1963, p. 59.

³ *Steluța*, an. I, nr. 2, 1 iunie 1932.

⁴ *Steluța*, an. I, nr. 4, 1 aug. 1932.

⁵ Vissarion, I. C., *Către cititoare și cititori*, *Steluța*, an. I, nr. 5, 1 sept. 1932.

ANUL I Nr. 1

Prețul 7 Lei

1 MAI 1932

STELUȚA

Revistă literară, științifică și sociologică

Director: I. C. VISSARION

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA CAL. GRIVITEI, 107 - BUCUREȘTI II TIPOGRAFIA „ISVORUL”	APARE LUNAR	ABONAMENTE: Pe 1 an Lei 100 Pe 6 luni „ 60 Pe 3 „ „ 30
Corespondența să se trimeadă: I. C. Vissarion, în gara Titu sau com. Cestești-Vale Jud. Dâmbovița, prin gara Titu		

SUMARUL:

1. Către cetitoare și cetitori
2. Datoria (nouă)
3. Cântec de Dragoste
4. Un vis ciudat
5. Mama moldoveancă de peste Nistru
6. Alt vis ciudat
7. Descântec de dragoste
8. Legea vieții
9. Boul lui Dumnezeu
10. Pagini de Paște
11. O invenție: Motorul „Steluța”
12. Redacționale

REPRODUCȚIA
 TIPOGRAFIA „ISVORUL”, ALTEA, ALEXANDRIE, CAL. GRIVITEI NR. 107
 1932

Însă contribuția cea mai însemnată o are Vissarion care, fie că publică poezii, schițe, propuneri de invenții, articole de politică internă și externă, este prezent în mai toate paginile revistei.

Se remarcă la scriitor tendința de a investiga cele mai diverse probleme, din domenii de activitate variate : literatură, știință și tehnică, sociologie, etc.

În primul număr al publicației scriitorul face o profesiune de credință cititoarelor și cititorilor : „Am voit să spui ce simt că e frumos, ce judec că e drept, ce’nțeleg că e adevărat și ce observ că poate fi fapt nou și de folos tutuor. Am voit să văz oamenii înțelegi ei între ei, plini de îngăduință și de milă, plini de iertare, ca să-și dea sprijin în viață, cu o inimă de frate sincer, de adevărat îndrăgostit. Am voit să nu mai fie dușmănie și vrajbă între oameni ; lupte economice și războaie între popoare ; foamete și molime de boli, care să producă suferințe și moarte. (.) Dar eu n’am vrut și nu vreau decât desrobirea oamenilor de către oameni, buna lor stare, înțelegerea lor frățască, o viațuire perfectă. Și dacă fac acum efortul acesta, scot revista aceasta, vechile mele gânduri voesc să le pui în circulație publică, să le spui lumii, să fac pe oameni să le simtă, să le gândească și ei și să le întrupăm cu fapte cu toți“⁶.

Numărul 2 al revistei începe cu un apel adresat cititorilor : „Punem în mâinile dv. o publicațiune a unui grup de oameni pe care, meschinăriile și perspectivele oferite de partidele politice i-au lăsat reci ; o mână de visători, cari au văzut interesele neamului dincolo de interesele lor personale, de nepotismul și fripturismul care ne-a adus la starea nenorocită de astăzi. (.) De aceia am hotărît că această publicație să reprezinte glasul celor ce suferă. Pentru asta cerem sprijinul Dv. neprecupețit, cerem adesiunile Dv. la mișcarea noastră de însănătoșire morală și socială“⁷.

O parte a publicației este compusă din articole care dezbat probleme de politică internă și externă. Astfel, despre politică Vissarion scrie : „Atât de mult s’a identificat cuvîntul *politică* cu *hoție*, încît pot fi întrebuințate unul în locul altuia, cu o nuanță de înțeles, că *hoț* înseamnă hoț mărunț, găinar, escroc, pungaș, delapidator, care fură dela unul sau dela câțiva, iar *politician*, înseamnă hoț mare, hoț superior, care fură milioane dela milioane de victime !“⁸. Scriitorul se referă, în cuprinsul articolului, la corupția politicianilor, la neomenia și necinstea lor, la mașinațiile și ilegaltățile pe care le practică. Mai mult chiar, autorul face un aspru rechizitoriu politicianilor pentru că : „...faceți agenți electorali din foștii infractori, din foștii feciori de bogătași, care și-au tocat averile în destrăbălări, și vor să și le refacă prin politică“⁹. Scriitorul își asumă riscul de a arăta adevărata față a lucrurilor, manifestîndu-și, fără nici un echivoc, indignarea pentru situația deplorabilă în care se află poporul sub o astfel de ocîrmuire. „Tot așa și efectele politice de acum, nu se mai pot acoperi cu nici un fel de vorbe, chiar, rostite de cel mai mare arător. Efectele le simțim acuma cu toții, ne ustură al focului pe

⁶ *Steluța*, an. I, nr. 1, 1 mai 1932.

⁷ *Steluța*, an. I, nr. 2, 1 iunie 1932.

⁸ Vissarion, I. C., *Despre politică*, *Steluța*, an. I, nr. 2, 1 iunie 1932.

⁹ *Ibidem*.

toți și ori cât „piper și miroase“ ori pune cei de azi, cele ce ni se fac și ni se dau, nu se mai pot înghiți“¹⁰.

Caracteristic pentru mentalitatea lui Vissarion despre politică este următorul răspuns, pe care i-l dă prietenului Gala Galaction, la scrisoarea plină de sfaturi de a nu se amesteca în „tărâțele“ politicii : „Sfatul acesta mi l-ai dat de mult și te-am ascultat atâta vreme, mai cu seamă că, dacă am suferit pe lume bătaii, ocări, înjosiri și sărăcie, apoi numai din partea celor cari au făcut politică și care vedeau în acțiunea mea prăbușirea situațiilor lor, mi-au venit toate acestea. Și dacă m'apuc iarăși *să judec stările noastre sociale și să lupt pentru a le putea schimba în mai bine*, să fac adică *politică* — cum s'a obișnuit a se arăta printr-un cuvânt activitățile de felul acesta — nu înseamnă că am uitat lanțurile, pumnii și suferințele d'atunci din 1907 și că mi-ar trebui o nouă reedificare a lor ca să-mi aduc aminte. Nu am uitat nimic, căci suferințele se scriu nu numai pe trupul vârgat cu vânătaii și cu brasde colorate cu sînge, ci se scriu parcă și undeva în masa extrem de fluidă și imponderabilă a sufletului. Dar vremea de-acum e *vreme grozavă*, când se cere iar oameni de sacrificiu, iar martiri, iar eroi“¹¹.

În problema războaielor Vissarion emite opinii asemănătoare celor ale membrilor mișcării socialiste din România : „*Răsboiul este o luptă*, iar o luptă sau un război poate avea mai multe forme. Lupta între armate, când se fac mii de ucideri și de șchilodiri, se numește *răsboi* ; lupta între diplomații șireți, când pun în joc armate de gânduri și de vorbărie, se numește *răsboi diplomatic* ; lupta între diferiții oameni de bancă, asociați ca diplomații politici, se numește *răsboi economic*. (...) *Diplomații* popoarelor și *capitaliștii* din bănci își fac de lucru : se luptă cu armatele de gânduri și de vorbe șirete unii cu alții, cu jocurile și cu loviturile lor de *Bursă*, cu fel de fel de tratate și convenții ascunse — acum cu *pactele de... neagresiune* — pînă ce reușesc să încurce lumea în așa fel, că *răsboiul* propriu zis, adică cel cu armate, se impune vrînd ne vrînd ca o condiție de viață. Cele ce le-au *încurcat* aceștia, cu șoptirile și cu uneltirile lor viclene, trebuie ca *tunul*, cu glasul lui de tunet, să întărească ori să distrugă“¹².

Și nu putem epuiza acest subiect, fără a pomeni preocupările scriitorului legate de știință și tehnică.

Temperament iscoditor, cu o permanentă dorință de a scruta cele mai variate ramuri de activitate, Vissarion este un vizionar, în sensul pozitiv al cuvîntului, cercetările sale vizînd inovații — atunci de domeniul fantasticului, astăzi pe deplin realizabile.

Proiectul său pentru „Motorul Steluța“, ca și alte propuneri de proiecte, urmăresc ca „o parte foarte însemnată din marea și multa energie, ce se află răspîndită în mediul nostru înconjurător, (să) se poate prinde sau capta, și să se redea apoi sub formă de energie stăpînită, sub formă de *energie mecanică*, bună de folosit la orice. (...) O nouă eră trebuie să nceapă pentru pămînt, și nu prin revoluții, nu prin războaie, ca pînă aci — manifestări ale sălbăticiirii printr'o *revoluție științifică*, adică printr'o aplicație nouă a forțelor din Natură. Vreau ca *transforma-*

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Vissarion, I. C., *Nepotrivire de vremuri*, Steluța, an. I, nr. 4, 1 aug. 1932.

¹² Vissarion, I. C. *Datoriile de război*, Steluța, an. I, nr. 7, 1 noiembrie 1932.

toarele de energie naturală, să ia forța valurilor și s'o redea ca mișcare mecanică regulată, ori ca energie electrică. Vreau ca luntrile și vapoarele să-și ia o parte din energia de mers din energia valurilor. Vreau ca palate plutitoare (avioane, n.n.) să roiască prin văduh cu energie luată de acolo de pe unde plutesc. Vreau ca dela malul mărilor, sute de kilometri pe uscat, energia electrică să fie dată de apa mărilor. Vreau ca vânturile să fie puse la plug să are, să'ncălzească casele, să schimbe chiar clima"¹³.

După numai 12 numere, inevitabila întrerupere a apariției Steluței îl umple pe Vissarion de amărăciune, fără însă a-l face să-și piardă nădejdea într-o eventuală retipărire, așa cum reiese din scrisoarea adresată, la 27 iulie 1933, unei prietene aflată în călătorie în S.U.A. : „Steluța mea s'a stins... Abonații n'au plătit-o ; dar n'am pierdut speranța s'o înviez... ”¹⁴.

Dacă, la vremea când a scris despre năzuințele sale, Vissarion era socotit un „simplu visător”¹⁵, astăzi el poate fi considerat, pe drept cuvânt, un precursor al revoluției tehnico-științifice. Și trebuie subliniat faptul că toate căutările lui Vissarion sînt închinete nu profitului material personal, ci — așa cum însuși scria — OMULUI, bunăstării lui.

„Am urmărit forțele naturei și ele s'au lăsat înțelese și prinse ; vreau să le dau oamenilor, ca să nu mai moară de foame, și să nu mai aibă motive să facă revoluții și răboaie. Vreau pacea pe pămînt și între oameni buna înfrățire”¹⁶.

BIBLIOGRAFIE

1. Vissarion, I. C., *Scrieri alese*, E.S.P.L.A., 1959.
2. Pas, Ion, *Cartea despre vremuri multe*, E.P.L., 1963.
3. *Steluța*, an. I, nr. : 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 din 1932 ; an. II, nr. : 9—10, 11—12 din 1933.

¹³ Vissarion, I. C., *Puteri noi, uriașe*, Steluța, an. II, nr. 9—10, ian.-febr. 1933.

¹⁴ Scrisoare aflată în colecția de manuscrise a Bibliotecii Muzeului județean Dimbovița (ms. 170, c.v. 145, inv. gen. 1716).

¹⁵ Vissarion, I. C., *Puteri noi, uriașe*, Steluța, an. II, nr. 9—10, ian.-febr. 1933.

¹⁶ *Ibidem*.